

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

**Vyhodnocení a implementace výsledků řeckého
předsednictví v Radě EU v 1. pololetí roku 2014**
v oblastech vzdělávání a odborné přípravy,
mládeže, sportu a výzkumu, vývoje a inovací

červenec 2014

Politický kontext

Řecké předsednictví uzavřelo své půlroční řízení unijní politické administrativy v nadsázce s tím, že se mu (slovy řeckého ministra zahraničí Evangelose Venizelose) „podařilo přesvědčit Evropu o tom, že je normální zemí, která zvládá řídit (nejen) své finance“ a že „hlavním cílem řeckého předsednictví bylo pro Řeky obnovit pozitivní obraz své země“. Předsednictví se na začátku roku skutečně potýkalo se skepsí a nedůvěrou evropských partnerů ohledně toho, zda svěřený úkol zvládne, a to i v očekávání případné nestability po květnových regionálních a místních volbách. Jak si tedy Helénská republika vedla při svém – už pátém – mandátu pro koordinaci společných evropských úkolů a výzev?

Z hlediska eurozóny a evropské ekonomiky obecně patří mezi největší úspěchy dokončení a uzavření dlouhé debaty k zavedení daně pro finanční trhy (bude zavedena nejpozději od roku 2016) nebo přijetí nového systému dohledu nad bankami s ohledem na jejich možný kolaps. Řecko také dosáhlo předběžného souhlasu nad návrhem nové strategie pro námořní bezpečnost, zaměřenou především na boj s námořní kriminalitou, posilování principu svobodné plavby a předcházení hrozeb pro životní prostředí. První část řeckého předsednictví byla silně poznamenána krizí na Ukrajině, účastí EU v řešení vzniklé mezinárodní situace a zavedení sankcí vůči Rusku. Poslední měsíc pak byl ovlivněn také volbami do Evropského parlamentu a reakcemi evropské veřejnosti i evropských lídrů na jejich výsledky – a to nejen s ohledem na relativní úspěch protiintegračních politických uskupení v některých státech, ale i na jejich dopad na sestavování nové Evropské komise a proces výběru jejího předsedy. Evropské volby reflektovalo i červnové (27. 6.) jednání Evropské rady, na kterém došlo také k přelomovému podpisu asociační dohody se třemi zeměmi Východního partnerství – Ukrajinou, Moldavskem a Gruzíí.

Z pohledu oblastí evropské spolupráce spravovaných MŠMT lze konstatovat, že řecké předsednictví se zaměřilo především na posílení propojení podpůrných a sdílených politik s prováděním strategie Evropa 2020 (jako strategie pro růst a zaměstnanost) a jejich klíčových iniciativ a pracovních nástrojů. V oblasti vzdělávání a odborné přípravy tak předsednictví prosadilo například přijetí závěrů Rady k účinnému a inovativnímu vzdělávání, které má podporovat práci Evropského semestru (jako základního nástroje koordinace hospodářských politik EU, potažmo strategie Evropa 2020). V oblasti mládeže byly schváleny závěry k podpoře podnikavosti mladých lidí jako předpokladu posílení jejich sociálního začlenění a snížení jejich hrozivé nezaměstnanosti, se záměrem také znovu povzbudit implementaci iniciativ strategie Evropa 2020 jako jsou *Mládež v pohybu*, *Nové dovednosti pro nová pracovní místa* nebo *Unie inovací*. Na provádění klíčové iniciativy *Unie inovací* se zaměřila i spolupráce ve výzkumu a vývoji, kdy významným průřezovým bodem předsednické agendy bylo posílení rozvoje Evropského výzkumného prostoru a Rada přijala závěry k první zprávě o pokroku zveřejněné Komisí na podzim loňského roku. Jeho dokončení je nezbytným předpokladem plného využití znalostního potenciálu napříč všemi členskými státy EU a tedy i vybudování znalostní ekonomiky, o které usiluje strategie Evropa 2020 ve svém pilíři „inteligentní růst“.

Přezkum strategie Evropa 2020

Čtyři roky po schválení pracovní agendy EU pro období 2010 – 2020, strategie pro růst a zaměstnanost Evropa 2020, zahájila Evropská komise, společně s členskými státy EU, práce na její revizi. Evropa 2020 byla spuštěna jako strategie EU pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění. Jejím cílem je zlepšit konkurenceschopnost EU a zároveň zachovat model sociálně tržního hospodářství a významně zlepšit efektivnost využívání zdrojů. Implementace strategie byla zahájena v době, kdy byla v důsledku celosvětové finanční krize míra růstu a produktivity nižší než v jiných rozvinutých zemích a hospodářská a sociální situace se rychle zhoršovala. EU proto na půdorysu strategie podnikla řadu opatření s cílem stabilizovat finanční sektor a podpořit hospodářské oživení, fiskální konsolidaci a strukturální reformy v jednotlivých členských státech. Tato opatření jsou navrhována prostřednictvím analýz ročního růstu, ve kterých Komise stanovuje priority platné pro celou EU pro nadcházející rok, prostřednictvím cílených legislativních návrhů a prostřednictvím pokynů pro jednotlivé země. Členské státy v rámci svých Národních programů reforem stanovují vlastní cíle a popisují podrobnější opatření.

Základním záměrem revize je proto především zhodnotit úspěchy a neúspěchy při dosavadním naplňování jejích cílů a dílčích iniciativ, zejména při posilování ekonomické spolupráce členských států prostřednictvím Evropského semestru, specifických doporučení Rady a Národních programů reforem. Vedle toho ale členské státy, společně s Komisí, budou formulovat priority pro druhou polovinu pracovního období strategie, které by měly reflektovat nejen dopady finanční krize, ale i fenomény jako nezaměstnanost mladých lidí, nové technologie, změna klimatu, migrace do EU. V oblasti výzkumu a inovací doprovází revizi strategie Evropa 2020, konkrétně hodnocení pokroku dosaženého v rámci stěžejní iniciativy Unie inovací, důraz na využití výzkumu a inovací jako zdrojů ekonomického růstu a zaměstnanosti. Procesu revize se účastní i celá řada významných evropských i globálních hráčů z oblasti byznysu a sociálních partnerů. Řecké předsednictví v Radě EU proces přezkumu (spolu s Komisí) odstartovalo, uzavřen bude během předsednictví italského v říjnu 2014.

ČR si je vědoma odpovědnosti, kterou mají jednotlivé politiky EU za dosažení společných cílů strategie Evropa 2020 a posilování spolupráce mezi nimi. Politiky v gesci MŠMT samozřejmě nejsou výjimkou, i když mají svá významná specifika a spadají do jiných oblastí spolupráce než hospodářské politiky, k jejichž koordinaci je Evropský semestr primárně určen. Ten je ale pracovním nástrojem strategie Evropa 2020 jako strategie pro růst a zaměstnanost a prostřednictvím třech ze sady hlavních cílů dává významné místo v evropské integraci i výzkumu a vývoji a vzdělávání a odborné přípravě. ČR se ke strategii a jejím cílům přihlásila, stejně tak jako souhlasila se způsoby práce Evropského semestru včetně každoročního hodnocení a vydávání specifických doporučení. Proto se hodlá samozřejmě podílet na přispění vzdělávací i výzkumné politiky k zotavení evropské ekonomiky a obnovení důvěry v evropskou integraci, kdy inovaci a modernizaci výzkumných i vzdělávacích systémů a jejich otevření novým výzvám (např. v oblasti vzdělávání zejména v linii digitálního balíčku Komise a jejího sdělení *Otevření systémů vzdělávání*) považuje za důležitý předpoklad jeho přispěvku ke koordinaci evropského hospodářského růstu. V oblasti evropské spolupráce ve vzdělávání

a odborné přípravě je nicméně přesvědčena, že má mít v druhé polovině implementace Evropy 2020 i nadále pozici definovanou prioritami strategického rámce ET 2020. ČR uvítala sdělení Komise *Výzkum a inovace jako zdroje obnoveného růstu* a sdílí jeho východiska zejména ve vztahu k potřebě prioritizace investic do výzkumu a inovací a posílení kvality a efektivity veřejných výdajů na tuto oblast.

Vzdělávání a odborná příprava

1. Střednědobé hodnocení provádění strategického rámce ET 2020

Strategický rámec evropské spolupráce ve vzdělávání a odborné přípravě (ET 2020) přijali ministři členských států během českého předsednictví Rady EU na jaře 2009 a evropská spolupráce ve vzdělávání se podle jeho prioritních oblastí a cílů má řídit až do roku 2020. Vzhledem k tomu, že v letošním roce končí jeho druhý pracovní cyklus (2012-2014), Evropská komise připravuje, ve spolupráci s členskými státy EU, pravidelné vyhodnocení jeho implementace. Členské státy už vypracovaly a Komisi předaly (nebo teprve předají) své národní zprávy, ve kterých nejen rekapituluji výsledky provádění přijatých reformních návrhů evropské spolupráce, ale také navrhuji priority dalšího tříletého pracovního cyklu. Vzhledem k tomu, že od minulého hodnocení se situace v EU zásadně změnila (například s ohledem na ekonomickou krizi a dramatickou nezaměstnanost mladých lidí), je pravděpodobné že řada členských států bude navrhopvat významné zúžení souboru společných priorit a cílů a navrhopvat posílení orientaci vzdělávání na profesní dovednosti a podporu růstu a zaměstnanosti. Společná zpráva Komise a Rady o vyhodnocení rámce ET 2020 bude Radě EU předložena na začátku příštího roku.

Předchozí společná zpráva, která hodnotila první pracovní cyklus (2009-2011) a navrhovala Radě priority pro druhý cyklus, už reflektovala nástup ekonomické krize a v procedurální rovině zejména spuštění strategie Evropa 2020 a jejích pracovních nástrojů. Rámec ET 2020 byl proto těsněji připoután k práci Evropského semestru a obecně k užší koordinaci hospodářských politik – zejména s ohledem na to, že dva z hlavních cílů Evropy 2020, monitorované Evropským semestrem, jsou převzaty ze souboru cílů rámce ET 2020. Důsledkem toho je i fakt, že specifická doporučení pro členské státy (CSRs) ohledně implementace cílů Evropy 2020, která by měla být pro členské státy závazná, zasahují i do oblastí výlučně dobrovolné spolupráce, jako je právě vzdělávání.

Řecké předsednictví (spolu s Komisí) proces střednědobého hodnocení oficiálně zahájilo, dokončen bude během italského (podzim 2014), případně lotyšského předsednictví (jaro 2015).

ČR už vypracovala a předala Komisi svou národní zprávu k implementaci ET 2020 v období 2012-14 a návrhu priorit pro období 2015-2017 (schválenou poradou vedení MŠMT 30. 6. 2014). ČR v ní zdůrazňuje, že cesta, která byla zahájena v roce 2006 přijetím doporučení Rady o klíčových kompetencích pro celoživotní učení (a která už významným způsobem ovlivnila

národní vzdělávací politiky členských států včetně ČR) je správná a evropská spolupráce by po ní měla v principu pokračovat i nadále. Vedle konceptu klíčových kompetencí pro celoživotní učení staví strategický rámec ET 2020 také na doporučení k Evropskému rámci kvalifikací (EQF) z roku 2008 a tím podle ČR stále představuje dobrou platformu a stabilní základ pro evropskou spolupráci ve vzdělávání a odborné přípravě, která by i nadále měla usilovat především o to, aby Evropané získávali, aktualizovali a rozvíjeli v průběhu celého života optimální mix specifických pracovních dovedností a průřezových kompetencí potřebný pro jejich zaměstnatelnost i pro podporu dalšího učení a rozvoje aktivního občanství. ČR je přesvědčena, že neustálé zlepšování přenositelných/průřezových dovedností je klíčem k úspěchu Evropanů v pracovním i občanském životě, protože zaměření na specializované dovednosti požadované trhem práce má smysl pouze v případě, že obecný kompetenční základ je dostatečně silný a může být dále rozvíjet v rámci celoživotního učení.

Tento přístup je i základní osou nové Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020, která se k cílům strategického rámce ET 2020 a závazkům z nich plynoucím plně hlásí a v následujících letech bude usilovat o jejich naplňování. V linii s jejími strategickými prioritami ČR navrhla zaměřit evropskou spolupráci v třetím pracovním období ET 2020 zejména na podporu předškolního vzdělávání (jako předpokladu snižování nerovností a posilování spravedlivého přístupu ve vzdělávání) a podporu přípravy i profesního rozvoje učitelů (jako předpokladu zvyšování kvality výuky).

2. Účinné a inovativní vzdělávání a odborná příprava pro investování do dovedností – podpora evropského semestru 2014

Řecké předsednictví dosáhlo na únorovém jednání Rady ministrů zodpovědných za vzdělávání přijetí závěrů Rady, jejichž deklarovaným cílem podle předsednictví bylo „*prostřednictvím účinnějšího a inovativnějšího vzdělávání podpořit úsilí EU o těsnější koordinaci hospodářských politik prostřednictvím Evropského semestru*“. Text závěrů se odvolává především na příslušné články Smlouvy o fungování EU, na strategii Evropa 2020 a také na priority strategického rámce ET 2020. Odkazuje se také například na doporučení Rady k programu záruk pro mladé lidi, na deklaraci k Evropské alianci pro učňovské školství nebo na nařízení k programu Erasmus+.

První verze návrhu závěrů, projednávané na pracovní úrovni, nicméně udržovaly vedle sebe obě hlavní linie ve velmi málo kompatibilní podobě. Na jedné straně šlo o podporu inovativních a moderních postupů ve vzdělávání a přípravě učitelů, a to především v návaznosti na tematicky specifické sdělení Komise *Otevření systémů vzdělávání*. Na straně druhé pak o linii posílení propojení evropské spolupráce ve vzdělávání s prací Evropského semestru, která měla zcela jiný charakter i pracovní postupy. Řada členských států proto až do poměrně pokročilé fáze vyjednávání naléhala na předsednictví, aby buď jednu z linií zcela opustilo, nebo návrh rozdělilo na dva nové dokumenty. Výsledný návrh byl nicméně nakonec přijatelným, i když velmi málo ambiciózním kompromisem.

Podle předsednictví Evropa překonává dopady ekonomické krize a vrací se k růstu a vzdělávání má hrát zásadní roli v podpoře celkového zotavení evropské ekonomiky. Evropská spolupráce ve vzdělávání zároveň ukazuje svoji akceschopnost mimo jiné tím, že se

daří dosahovat pokroku při postupném dosahování společných cílů strategie Evropa 2020 pro oblast vzdělávání¹. Zároveň upozorňuje na to, že právě mladí lidé byli krizí zasaženi nejvíc, že znepokojující podíl Evropanů dosahuje špatných výsledků v základní matematické a čtenářské gramotnosti a že schopnost evropských vzdělávacích systémů vybavit občany potřebnými dovednostmi (*skills*)² není dobrá. Evropa není připravena na důležité výzvy nové, znalostní, digitální ekonomiky a evropské vzdělávací systémy jsou toho obrazem: hrozí, že selžou v nutné adaptaci na nové výukové metody a neotevřou se včas novým výzvám. Závěry proto upozorňují, že by systémy vzdělávání a odborné přípravy v EU měly hrát klíčovou úlohu při zajišťování toho, aby si jak mladí lidé, tak dospělí, kteří mají nízkou kvalifikaci, osvojili dovednosti a kompetence odpovídající potřebám dnešního pracovního trhu. Zároveň Rada v závěrech členské státy vyzývá, aby přijaly účinné a inkluzivní politiky v oblasti vzdělávání a odborné přípravy, které náležitě zohlední potřeby žáků a studentů ze znevýhodněného prostředí.

Závěry také upozorňují na kroky, které jsou v rámci evropské spolupráce ve vzdělávání podnikány v poslední době, zejména v oblasti modernizace, internacionalizace, podpory inovativních postupů a otevřených vzdělávacích zdrojů. Podle předsednictví je nutné tuto agendu posílit výraznějším zapojením evropské spolupráce ve vzdělávání do práce Evropského semestru, k čemuž má mimo jiné posloužit i střednědobé hodnocení naplňování priorit strategického rámce ET 2020 a lepší využití nástrojů otevřené metody koordinace.

Diskuze při přípravě závěrů Rady ukázala, že pro řadu členských států (ČR nevyjímaje) je, s ohledem na princip subsidiarity a rozdíly ve vzdělávacích politikách napříč EU i jednotlivými státy, stále poměrně komplikované přenést způsoby práce evropského semestru na půdu evropské spolupráce ve vzdělávání. Na rozdíl od oblasti zaměstnanosti, která s oblastmi vzdělávání a mládeže sdílí stejný „akční prostor“ v implementaci strategie Evropa 2020 a která si tyto způsoby práce dokázala (samozřejmě i díky významnější úloze, které Radě pro zaměstnanost a jejím pracovním skupinám přisuzuje Smlouva o fungování EU) osvojit velmi dobře. Snahy posílit roli evropského semestru na půdě evropské spolupráce a implantovat do ní některé mechanismy ekonomické spolupráce EU mají proto zatím (jak demonstruje i výsledné, nepříliš ambiciózní znění závěrů) spíše experimentální povahu. Oblast vzdělávání a odborné přípravy už nicméně má, vedle zastoupení mezi cíli strategie Evropa 2020, své stabilní místo ve specifických doporučeních Rady pro členské státy (hodnotících pokrok při dosahování cílů strategie). Proto, i když stále nikoli *de iure*, směřuje *de facto* stále hlouběji do jádra koordinace evropských politik a podobně obtížné diskuze čekají a další předsednictví. Řecké předsednictví v tomto ohledu sehrálo velmi důležitou iniciační roli.

Úkoly, ke kterým se členské státy podporou závěrů Rady přihlásily:

- 1) Pokračovat v úsilí o lepší získávání klíčových kompetencí a o snížení počtu žáků s nízkými výsledky učení ve školách.

¹ V roce 2012 podíl osob předčasně odcházejících ze vzdělávání klesl v EU průměrně na 12,7% a podíl osob s dokončeným vysokoškolským vzděláním v příslušné věkové kohortě stoupl na 35,7%.

² Pro účely těchto závěrů Rady byly dovednosti (*skills*) definovány jako generický termín, který je v souladu s definicí obsaženou v příloze Doporučení Rady k Evropskému rámci kvalifikací (EQF) z roku 2006.

- 2) Prosazovat získávání základních dovedností i přijímání rekvalifikačních opatření a opatření na zvýšení kvalifikací prostřednictvím posíleného celoživotního učení se zaměřením na osoby s nízkou mírou dovedností.
- 3) Přijmout účinné a inkluzivní politiky v oblasti vzdělávání a odborné přípravy, které náležitě zohlední potřeby žáků a studentů ze znevýhodněného prostředí.
- 4) Podnítit věcnou rozpravu za účasti široké škály subjektů týkající se prokazování a ochrany udržitelných a účinných prostředků financování oblasti vzdělávání a odborné přípravy.
- 5) Přijmout vhodná opatření v reakci na klíčová sdělení týkající se vzdělávání a odborné přípravy, jež jsou uvedena v prohlášení Rady o Evropské alianci pro učňovskou přípravu a v doporučení Rady o zavedení záruk pro mladé lidi.
- 6) Zkoumat, jak by se nástroje transparentnosti a uznávání v oblasti formálního vzdělávání mohly vztahovat rovněž na nové formy učení, včetně uznávání dovedností získaných prostřednictvím kvalitního učení s využitím internetu.
- 7) Podpořit instituce poskytující vzdělávání a odbornou přípravu při zkoumání potenciálu nových technologií a digitálního obsahu jakožto doplnění tradičních vzdělávacích přístupů a s ohledem na naplnění potřeb různých žáků a studentů, včetně těch, kteří pocházejí ze znevýhodněného prostředí.
- 8) Podporovat učitele a vedoucí pracovníky škol v získávání vysoké úrovně digitálních dovedností a v uplatňování inovativních způsobů výuky, například prostřednictvím flexibilní odborné přípravy, programů pobídek a aktualizovaných vzdělávacích programů vzdělávání učitelů.
- 9) Při řešení uvedených výzev v oblasti vzdělávání a odborné přípravy plně využívat finančních nástrojů nové generace, zejména programu Erasmus+ a evropských strukturálních a investičních fondů.
- 10) Usilovat o zjednodušení investic do vzdělávání a odborné přípravy jakožto odvětví příznivých k růstu a zároveň vzít na vědomí aspekty doporučení pro jednotlivé země v kontextu strategie Evropa 2020, které se týkají oblasti vzdělávání a odborné přípravy.

K pozici ČR k těsnějšímu propojování práce Evropského semestru (jako základního pracovního nástroje strategie Evropa 2020) s evropskou spoluprací ve vzdělávání viz oddíl Přezkum strategie Evropa 2020 výše. Podle ČR jsou přijaté závěry poněkud kontroverzním a experimentálním dokumentem (podrobněji viz výše v této části), nicméně i proto posloužily jako velmi dobrý základ pro diskuze, které této problematice budou muset věnovat nadcházející předsednictví s ohledem na rozšiřování působnosti práce Evropského semestru na oblasti podpůrné pravomoci EU (v plné kompetenci členských států) a jeho skloubení s principem subsidiarity. Lze nicméně konstatovat, že text závěrů se dotýká v podstatě všech klíčových výzev Roční analýzy růstu (pravidelné monitorovací zprávy o průběhu Evropského semestru) pro rok 2014 v oblasti vzdělávání a odborné přípravy, tedy

modernizace systémů vzdělávání v kontextu zásady celoživotního učení, poskytování odpovídajících dovedností (včetně řešení problému dosahování špatných výsledků), usnadnění hladkého přechodu ze vzdělávání do pracovního procesu (prakticky zaměřené vzdělávání, stáže, praxe), podpory mladých lidí (řešení nezaměstnanosti mladých lidí), ochrany a podpory investic do vzdělávání a řešení potřeb ohrožených skupin (nezaměstnanost, sociální vyloučení).

Přes dílčí výhrady základní linie závěrů korespondují s prioritami vzdělávací politiky ČR a návrhu Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020. ČR vítá, že důraz na nové a inovativní způsoby vzdělávání a přístupy k výuce není v textu chápán pouze jako podpora ICT a digitalizace, ale také jako zohledňování dovedností a vědomostí nabytých mimo formální vzdělávání; to ČR považuje v rámci procesu modernizace evropských vzdělávacích systémů za velice důležité.

Navrhované priority jsou také zcela v souladu s nově přijatou Strategii vzdělávací politiky ČR do roku 2020. Přístup orientovaný na posílení inovací a modernizací ve vzdělávání je možné, jako velmi průřezový, nalézt ve všech třech jejích strategických prioritách; nejvýznamněji na výzvy závěrů reagují priority podpory kvalitní výuky a snižování nerovností ve vzdělávání. Pokud jde o posilování průřezových dovedností, Strategie například zdůrazňuje nutnost posilovat společný základ v oborech středního vzdělání, středního vzdělání s výučním listem a středního vzdělání s maturitní zkouškou, zaměřený především na rozvoj základních znalostí, dovedností, schopností a postojů, a to v zájmu dlouhodobé uplatnitelnosti absolventů na pracovním trhu a vyšší úspěšnosti v dalším studiu i v osobním životě. V oblasti posilování relevance dovedností a znalostí získávaných mimo formální vzdělávání Strategie usiluje o podporu a rozvíjení práce škol, školských zařízení a knihoven jako center celoživotního učení, která poskytují nejen počáteční vzdělávání pro žáky a studenty, ale i širokou nabídku dalšího vzdělávání (profesního, zájmového, občanského, rekvalifikací).

Hlavní výzvy závěrů Rady doporučujeme zohlednit především v těchto strategických záměrech MŠMT:

- Implementace Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020, a to jak v rámci její strategické priority zaměřené na podporu kvalitní výuky, tak i priority k snižování nerovností ve vzdělávání
- Implementace Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR na období 2011 - 2015
- Implementace realizačního programu iniciativy *Záruky pro mládež*

3. Účinné vzdělávání učitelů

Téma přípravy budoucích učitelů je jednou z prioritních oblastí strategického rámce evropské spolupráce ve vzdělávání a odborné přípravě ET 2020 (strategický cíl č. 2 – zlepšování kvality a efektivity vzdělávání, prioritní „kvalita počátečního vzdělávání učitelů“). Řecké

předsednictví se v závěrech Rady, které k tomuto tématu prosadilo, vedle rámce ET 2020 odvolává například na doporučení Evropského parlamentu a Rady o klíčových kompetencích pro celoživotní učení z roku 2006, na závěry Rady ke zlepšování kvality vzdělávání učitelů z roku 2007, na závěry Rady k profesnímu rozvoji učitelů a vedoucích pracovníků škol z roku 2009 nebo na nedávné závěry k efektivnímu vedení škol z listopadu 2013 a k účinnému a inovativnímu vzdělávání a odborné přípravě s investicemi do dovedností – podpoře Evropského semestru z února 2014.

Podle předsednictví je zásadní vzít v potaz, že vysoce kvalitní příprava budoucích učitelů je vnímána jako jeden z klíčových faktorů pro dosažení vynikajících výsledků vzdělávání, včetně získávání zásadních způsobilostí potřebných pro pracovní uplatnění, rozvoj aktivního občanství i osobnosti. Pokud vezmeme v potaz přetrvávající nesoulad mezi získanými kvalifikacemi a potřebami pracovního trhu, vysokou míru nezaměstnanosti a rozpočtové škrty v členských státech EU, učitelé a vzdělavatelé učitelů jsou konfrontováni s neustále se zvyšujícími požadavky. Podle předsednictví učitelé musí mít na zřeteli relevanci toho, co učí, potřeby trhu práce, jazykovou, sociální a kulturní rozmanitost a individualizaci výuky (včetně zohlednění speciálních vzdělávacích potřeb). Ruku v ruce s rychlým šířením digitálních učebních pomůcek a otevřených vzdělávacích zdrojů musí učitelé získávat dostatečné znalosti a dovednosti a využívat inovativní způsoby výuky přímo ve třídě. V mnoha členských státech nicméně průměrný věk učitelů stoupá a je třeba přitáhnout k této profesi nové uchazeče, kteří budou dostatečně připraveni na nové výzvy, se kterými se musí vypořádat.

Předsednictví se proto prostřednictvím těchto závěrů snažilo upřít pozornost na klíčovou úlohu učitelů a vzdělavatelů učitelů při dosahování lepších výsledků ve vzdělávání a na výzvy, kterým učitelé a jejich vzdělavatelé čelí v souvislosti s požadavky na nové dovednosti, překotným technologickým vývojem a rostoucí sociální a kulturní rozmanitostí. Závěry apelují na zajištění vysoce kvalitního počátečního vzdělávání, dalšího vzdělávání a profesního rozvoje učitelů. Učitelé by měli spolupracovat s relevantními zúčastněnými subjekty (kolegy, rodiči a sociálními partnery) a měli by být schopni účinně využívat nové informační a komunikační technologie a otevřené vzdělávací zdroje. Závěry také vyzývají k zavedení profesních kompetenčních rámců pro učitele a vzdělavatele učitelů.

Tyto kompetenční rámce byly v zásadě jediným konfliktním místem při debatě mezi členskými státy, kdy šlo nejen o určitou formu napětí mezi principem subsidiarity a posilováním evropské spolupráce, ale také – podobně jako při projednávání „předchůdce“ tohoto dokumentu, závěrů litevského předsednictví k účinnému vedení škol – o problém autonomie. Řada států (Finsko, Švédsko, Slovinsko) považuje samostatnost a autonomii učitele za důležitý předpoklad posílení atraktivity učitelského povolání a zároveň i zlepšování výsledků žáků. Jiné státy (zejména Francie) nicméně nadále vyzdvihují přínosy centrálně řízeného vzdělávacího systému, který může na naplňování cílů vzdělávací politiky a kvalitu učitelů dohlížet. Celkově mají ale jakékoli závěry, které se snaží posílit výměnu zkušeností a posílení spolupráce v oblasti podpory učitelů, většinou významnou podporu členských států a nejinak tomu bylo i tentokrát.

Úkoly, ke kterým se členské státy podporou závěrů Rady přihlásily:

- 1) Usilovat o zajištění toho, aby programy počátečního vzdělávání učitelů umožňovaly budoucím učitelům osvojit si veškeré relevantní kompetence, jež potřebují, aby mohli úspěšně zahájit svou kariéru.
- 2) Podporovat vypracování komplexních rámců profesních kompetencí pro učitele, v nichž budou vymezeny kompetence a schopnosti vyžadované v různých fázích kariéry nebo v různých výukových situacích. Tyto rámce by měly být dostatečně flexibilní, aby mohly reagovat na měnící se potřeby, a měly by být sjednány ve spolupráci s příslušnými zainteresovanými subjekty.
- 3) Podporovat rovněž vytvoření rámců profesních kompetencí pro vyučující na pedagogických školách, v nichž budou uvedeny požadované kompetence a jejichž prostřednictvím bude posílena spolupráce a výměna postupů vzájemného učení a rozvinuty oblasti, jako je poskytování poradenství novým učitelům přímo ve škole.
- 4) Prozkoumat dále potenciál posílené spolupráce, partnerství a vytváření sítí s širokým okruhem zainteresovaných subjektů při vypracovávání programů vzdělávání učitelů.
- 5) Prosazovat účinnou digitální výuku a účinné digitální učení tím, že zajistí, aby si vyučující na pedagogických školách i sami učitelé osvojovali digitální dovednosti dostatečné úrovně a aby se naučili, jak pomáhat studujícím k racionálnímu a bezpečnému využívání digitálních zdrojů a jak lépe řídit individuální procesy učení, a to prostřednictvím aktualizovaných programů vzdělávání učitelů a snazší dostupnosti a využitelnosti kvalitních otevřených vzdělávacích zdrojů.
- 6) Využívat možností financování poskytovaných nástroji EU, jako je například program Erasmus+ a případně Evropský sociální fond, za účelem:
 - i) podpory politik členských států zaměřených na zkvalitnění počátečního vzdělávání učitelů a jejich průběžného profesního rozvoje a
 - ii) podpory mobility budoucích učitelů, stávajících pedagogických pracovníků a vyučujících na pedagogických školách a podněcování strategických partnerství, experimentů v oblasti politiky a projektů spolupráce v oblasti vzdělávání učitelů orientovaných do budoucnosti, zejména s cílem umožnit testování nových metodických postupů a praktické uplatňování rámců kompetencí.

ČR velmi přivítalo, že řecké předsednictví navazuje na práci litevského předsednictví odvedenou v oblasti podpory vedení škol (závěry Rady k efektivnímu vedení škol z listopadu 2013), která se – společně s aktuálně diskutovaným návrhem závěrů k zajišťování kvality vzdělávání – věnuje jedné z klíčových prioritních oblastí strategického rámce ET 2020 (zlepšování kvality a efektivity vzdělávání, resp. zvyšování kvality počátečního vzdělávání učitelů) a posiluje evropskou spolupráci v této oblasti. Podpora učitelů a ředitelů škol byla ostatně i jednou z priorit francouzsko-česko-švédského předsednického tria z let 2008-2009 (závěry Rady k profesnímu rozvoji učitelů a vedoucích pracovníků škol z listopadu 2009).

ČR během projednávání spolu s některými členskými státy úspěšně prosadilo modifikaci některých kontroverzních linií návrhu, např. pokud jde o předpoklad, že učitel bude způsob výuky sám orientovat na potřeby trhu práce nebo že do podoby přípravy učitelů (nejen školitelů v odborném výcviku) by měly promlouvat podniky. Pokud jde o některé specifické úkoly pro členské státy, ČR podpořila návrh vývoje a prosazení kompetenčních rámců pro učitele nebo kompetenčně založených kritérií pro uchazeče o učitelskou profesi; tyto dva koncepty považuje ČR za velmi důležité nejen proto, že sama pracuje na vytvoření standardu kvality učitele, ale i proto, že základní požadavky na kvalitu těch, kteří zásadním způsobem ovlivňují kvalitu vzdělání našich dětí, by se neměly napříč Evropou příliš lišit a EU by měla v této oblasti rozhodně postupovat společně.

Podobně jako v jiných členských státech je příprava budoucích učitelů svěřena příslušným vysokým školám, případně jejich pedagogicky zaměřeným fakultám. ČR připravuje návrh kariérního systému pedagogických pracovníků, kde předpokládá specifické role a funkce těchto vysokých škol pro rozvoj systému kvalitní přípravy učitelů. Odpovídající příprava na učitelské povolání a její propojení s dalším profesním růstem je proto aktuálně pro ČR velmi důležité téma.

Navrhované priority jsou také zcela v souladu s nově přijatou Strategii vzdělávací politiky ČR do roku 2020, které přímo podpoře učitelské profese věnuje jednu ze svých tří hlavních strategických priorit. Pokud jde o počáteční vzdělávání budoucích učitelů, Strategie navrhuje (v souladu s přípravou odpovídajících částí kariérního systému):

- zvyšovat atraktivitu profese učitele a studijních programů připravujících učitele pro nejnadanější uchazeče o studium,
- v rámci studijních programů připravujících učitele vytvořit dostatečný prostor pro rozvoj pedagogických dovedností nezbytných pro práci ve školní třídě (např. využívat diagnostické postupy, umět pracovat s klimatem třídy, přizpůsobovat výuku individuálním potřebám jednotlivých žáků, sledovat pokrok každého žáka, poskytovat sumativní i formativní hodnocení, vyučovat heterogenní kolektivy, využívat ve výuce efektivně informační a komunikační technologie, otevřené vzdělávací zdroje atd.),
- výrazně zvýšit podíl a kvalitu reflektované praktické přípravy studentů jako nedílné součásti studijních programů připravujících učitele,
- zintenzivnit spolupráci mezi fakultami připravujícími učitele a školami, v nichž studenti vykonávají své praxe nebo do nichž jako absolventi učitelských oborů po absolvování nastupují,
- revidovat vstupní vzdělávání ředitelů s důrazem na rozvoj dovedností v oblasti pedagogického vedení.

Hlavní výzvy závěrů Rady doporučujeme zohlednit především v těchto strategických záměrech MŠMT:

- Implementace Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020, a to zejména pokud jde o její prioritu k podpoře učitelské profese
- Implementace Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR na období 2011 - 2015

4. Mnohojazyčnost a rozvoj jazykových dovedností

Strategický rámec evropské spolupráce ve vzdělávání a odborné přípravě (ET 2020), přijatý Radou EU v roce 2009, definuje mimo jiné sadu referenčních úrovní evropských průměrných výsledků jakožto nástroj ke sledování pokroku a k určování výzev, který současně přispívá k vytváření fakticky podložených politik. Tato sada referenčních úrovní evropských průměrných výsledků (evropských benchmarků) zůstává zatím nekompletní – referenční úroveň pro oblast studia cizích jazyků, jejíž navržení Komisí a přijetí Radou bylo předpokládáno už v roce 2012, dosud navržena nebyla. Strategický rámec ET 2020 stanoví, že vzhledem k významu studia dvou cizích jazyků od raného věku, jak bylo zdůrazněno v závěrech Evropské rady ze zasedání v Barceloně v březnu roku 2002, se Komise vyzývá, aby předložila Radě návrh možné referenční úrovně v této oblasti, a to s využitím výsledků probíhající práce na jazykových kompetencích.

V návaznosti na výsledky práce svých tematických pracovních skupin (TWGs) i Stálé skupiny pro indikátory a benchmarky (SGIB) předložila Komise návrh, jak se s popsáním požadavkem strategického rámce ET 2020 vypořádat. Komise navrhla v lednu 2014 možnou referenční úroveň jako zástupnou hodnotu, jejíž struktura byla založena na dvojím přístupu: výstupech (samostatné užívání cizího jazyka na úrovni B1 evropského referenčního rámce pro jazyky u patnáctiletých žáků) a vstupech (počet žáků studujících druhý cizí, tedy celkově třetí, jazyk v celé kohortě ISCED 2). Data pro účely prvního indikátoru měla být shromážděna prostřednictvím plošného evropského šetření, hrazeného z prostředků programu Erasmus+ (s „minimální“ finanční účastí členských států). Řecké předsednictví na návrh Komise reagovalo příslušným návrhem závěrů Rady s dvěma indikátory. Při projednávání návrhu se nicméně ukázalo, že dostupná data, na kterých hodlala Komise postavit sběr vstupů pro naplňování indikátorů, nejsou a ani po provedení evropského šetření nebudou srovnatelná (což odporuje základní podmínce stanovené rámcem ET 2020 pro navržení jakéhokoli benchmarku), že situace v členských státech se velmi liší, a že členské státy se vykládají ustanovení rámce ET 2020 o navržení benchmarku různým způsobem.

Po několika projednáváních návrhu proto přistoupilo řecké předsednictví k zásadní změně celého projednávaného záměru (včetně názvu návrhu závěrů). Ta však směřovala mimo rámec běžného kompromisního postupu a, patrně v reakci na velmi tvrdá stanoviska některých států, zcela upustila od navržení referenční úrovně rámce ET 2020. Místo toho navrhla zaměřit závěry Rady obecně na podporu vícejazyčnosti a rozvoje jazykových dovedností, kdy se opřela především o závěry a rozhodnutí Rady k vícejazyčnosti z roku 2008; na žádost ČR a několika dalších delegací byl doplněn i odkaz na závěry Rady o Strategickém rámci evropské spolupráce ve vzdělávání a odborné přípravě (ET 2020). Podle předsednictví je třeba pokrok v rozvoji jazykových kompetencí hodnotit na evropské úrovni a k tomuto hodnocení má posloužit buď plošné evropské šetření, původně navrhované pro sběr údajů potřebných k navržení benchmarku ET 2020, nebo soubor dat dodaných členskými státy. Původně navrhované indikátory jsou pak v závěrech využity tak, že první (počet patnáctiletých, případně šestnáctiletých, žáků se schopností samostatně užívat cizí

jazyk na úrovni B1) má být cílem a zadáním pro plošné evropské šetření a druhý (počet žáků v ISCED 2 studujících druhý cizí jazyk) má sledovat Komise s ohledem na dostupnost a kompatibilitu dostupných národních dat.

Projednávání těchto závěrů Rady bylo skutečnou zatěžkávací zkouškou jak pro řecké předsednictví, tak pro Komisi a v jistých momentech bylo možné dokonce očekávat, že předsednictví návrh úplně stáhne z agendy a tedy i z programu Rady. Výsledná podoba dokumentu a významné rozčarování řady členských států ukazuje, k jak zásadním koncesím muselo předsednictví ustoupit, aby vůbec dosáhlo výsledného, jen málo ambiciózního kompromisu. Vedle toho, že v těchto případech je zatím velmi obtížné shromáždit kompatibilní data z různých členských států (a založit na nich nějaké společné referenční hodnoty) diskuze ukázala mnohem zásadnější skutečnost: existuje poměrně silná skupina členských států, která z mnoha různých důvodů (vnitrostátní uspořádání a dělba kompetencí nebo principiální postoj k evropské integraci; jde zejména o Spojené království, Nizozemsko, Dánsko nebo Německo) odmítá podpořit další posilování evropské spolupráce ve vzdělávání na bázi společných kvantifikovaných cílů, a to i když bylo navržení těchto cílů schváleno ve společném strategickém rámci.

Úkoly, ke kterým se členské státy podporou závěrů Rady přihlásily:

- 1) Přijmout a zlepšit opatření, jejichž cílem je prosazování mnohojazyčnosti a zlepšení kvality a účinnosti studia a výuky jazyků, a to včetně výuky alespoň dvou jazyků kromě jazyka hlavního (jazyků hlavních), v němž (v nichž) probíhá výuka, od útlého věku, a včetně prozkoumání potenciálu inovativních přístupů k rozvoji jazykových kompetencí.
- 2) Usilovat o vypracování vhodných metod pro posuzování úrovně jazykových dovedností v souladu s přílohou k těmto závěrům.
- 3) Vypracovat opatření na podporu dětí i dospělých, kteří pocházejí z prostředí migrantů, při studiu jazyka (jazyků) hostitelské země.
- 4) Využívat potenciálu programu Erasmus+ a evropských strukturálních a investičních fondů k dosažení těchto cílů.
- 5) Více využívat evropských nástrojů a iniciativ v oblasti transparentnosti, vytvořených na podporu a k prosazování studia jazyků, jako je společný evropský referenční rámec pro jazyky, Europass, evropské jazykové portfolio a Evropská jazyková cena LABEL.

ČR vnímala ústup od původního záměru předsednictví, tedy naplnit ustanovení strategického rámce ET 2020 o navržení referenční úrovně k výuce cizích jazyků, jako významný ústupek těm členským státům, které se vymezovaly proti tomu, jakým způsobem byl benchmark navržen. Na druhé straně došlo ale k zásadní změně charakteru tohoto bodu předsednické agendy, po které byl z původního návrhu zachován jen navržený nástroj pro sběr dat (postrádající podle ČR opodstatnění v případě, že nebude sloužit pro účely navržení

benchmarku). ČR však od začátku projednávání návrhu závěrů k jazykovým dovednostem zdůrazňovala, že podporuje naplnění ustanovení strategického rámce ET 2020 o navržení referenční úrovně k výuce cizích jazyků – nesouhlasila pouze se strukturou a metodikou, kterou Komise v návrhu použila.

Pokud jde o samotný indikátor, který má v přijatém textu závěrů Rady jen roli vstupu pro šetření úrovně jazykových dovedností a mnohojazyčnosti v členských státech, ČR se i nadále hlásí především k příslušnému ustanovení strategického rámce ET 2020, které jasně uvádí, že navržené referenční úrovně mají „(...) být založeny výhradně na srovnatelných údajích a zohledňovat odlišné situace jednotlivých členských států“. Toto ustanovení bylo ale v případě navrženého indikátoru ignorováno a mimo jiné způsobuje, proč se ČR nemohla přihlásit k příspěvku k dosažení požadované úrovně schopnosti samostatně užívat cizí jazyk na úrovni B1 evropského referenčního rámce pro jazyky. V ČR kurikulum směřuje v prvním cizím jazyce v dané věkové skupině žáků pouze k jazykové úrovni A2 (s výjimkou gymnázií, kde je požadovaná úroveň vyšší). Dosažení úrovně B1 tak, jak je v současné době popsána ve společném evropském referenčním rámci pro jazyky, může ČR pouze chápat jako výzvu, kterou by bylo možné dosáhnout postupnými kroky v případě zavedení vhodných nástrojů uvedených např. v Akčním plánu pro podporu výuky cizích jazyků v období 2014 – 2020. Podobně by tomu mohlo být také v případě, že bude i nadále pokračovat společná práce Komise a Rady Evropy na revizi popisu úrovní společného evropského referenčního rámce pro jazyky, a to zejména pokud jde o jeho aplikaci na dětskou populaci (do které by stále ještě spadala věková skupina vymezená navrženým indikátorem).

Pokud jde o výhrady členských států k plošnému evropskému šetření (za účelem sběru dat pro indikátor úrovně jazykových dovedností v členských státech EU), ČR se plně ztotožnila s námitkami ohledně organizační, administrativní i finanční zátěže, které mohou být členské státy vystaveny i v případě, že bude šetření podpořeno z programu Erasmus+. ČR se proto navrhovaného šetření účastnit neplánuje a (i s vědomím výše uvedených výhrad k navrženému indikátoru) hodlá poskytnout Komisi relevantní národní data, která prostřednictvím šetření jazykové úrovně patnáctiletých shromažďuje ČŠI.

Navrhované priority jsou také v souladu s nově přijatou Strategii vzdělávací politiky ČR do roku 2020, a to zejména pokud jde o posilování průřezových dovedností a všeobecných prvků ve vzdělávání.

Hlavní výzvy závěrů Rady doporučujeme zohlednit především v těchto strategických záměrech MŠMT:

- Implementace příslušných strategických priorit Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020
- Implementace Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR na období 2011 – 2015
- Implementace příslušných koncepčních dokumentů/akčních plánů MŠMT pro podporu výuky cizích jazyků a mnohojazyčnosti, zejména Akčního plánu pro podporu výuky cizích jazyků v období 2014 – 2020

5. Zajišťování kvality na podporu vzdělávání a odborné přípravy

Téma zajišťování a posilování kvality vzdělávání je jednou z prioritních oblastí strategického rámce evropské spolupráce ve vzdělávání a odborné přípravě ET 2020 (strategický cíl č. 2 - zlepšování kvality a efektivitu vzdělávání) a řecké předsednictví se v nich odvolalo například na doporučení Evropského parlamentu a Rady k evropské spolupráci při hodnocení kvality vzdělávacího systému z roku 2001, na doporučení k další evropské spolupráci při zabezpečování kvality v oblasti vysokoškolského vzdělávání z roku 2006, na doporučení k Evropskému rámci kvalifikací (EQF) z roku 2008 nebo na doporučení k Evropskému referenčnímu rámci pro zajišťování kvality v oblasti odborného vzdělávání a přípravy z roku 2009 (EQAVET).

Podle přijatých závěrů je třeba si uvědomit, že i přes prokazatelné úsilí o vytváření kvalitnějších pracovních míst a podporu růstu a konkurenceschopnosti EU se evropské systémy vzdělávání a odborné přípravy potýkají se značnými problémy, které lze vyřešit pouze pomocí stálého tlaku na zvyšování kvality. Rozvoj mechanismů pro zajišťování kvality je zásadní pro to, aby se příslušné instituce i tvůrci politik s těmito výzvami vypořádali. Nástroje pro zajišťování kvality, které propojují evropské rámce kvalifikací (EQF) a národní kvalifikační rámce, podle předsednictví významně přispěly k rozvoji kultury kvality ve vzdělávacích a také přispěly k rozvoji pracovní i vzdělávací mobility. Předsednictví také připomíná některé další nedávné iniciativy zaměřené na vytváření společných přístupů k problému kvalitě na evropské úrovni, jako je například Evropská aliance pro učňovskou přípravu. Mechanismy zajišťování kvality musí také být dostatečně flexibilní, tak aby dostatečně zohlednily kvalifikace získané jak v průběhu počátečního, tak i dalšího vzdělávání nebo zcela mimo formální vzdělávání a prostřednictvím nových způsobů učení jako masivní otevřené online kurzy (*MOOCs*) a *blended learning*.

Pokud při projednávání této problematiky mezi členskými státy vznikaly nějaké třecí plochy, tak především proto, že zabezpečování kvality vzdělávání podle většiny států stále spadá především do kompetence členských států. Šlo tedy spíše principiální střet pohledů na další charakter případného posilování evropské spolupráce ve vzdělávání.

Úkoly, ke kterým se členské státy podporou závěrů Rady přihlásily:

- 1) Rozvíjet a prosazovat kulturu zlepšování kvality po celou dobu vzdělávání a odborné přípravy s cílem zlepšit kvalitu znalostí, dovedností a kompetencí, které si žáci, učni a studující osvojují, jakož i kvalitu procesu učení, a vhodným způsobem využívat evropské nástroje týkající se zajištění kvality.
- 2) Posilovat kapacitu opatření pro zajišťování kvality v zájmu zvládnutí současného a budoucího vývoje v oblasti vzdělávání a odborné přípravy, jako jsou například všechny formy elektronického učení, a zajistit, aby oblast působnosti orgánů zajišťujících kvalitu byla v tomto ohledu dostatečně flexibilní.
- 3) Zajistit větší transparentnost, pokud jde o výsledky posuzování kvality.

- 4) Využívat možností financování v rámci programu Erasmus + za účelem vypracování inovativních nadnárodních projektů, které posílí kapacitu systémů zajišťování kvality podporovat napříč EU udržitelné reformy v oblasti vzdělávání a odborné přípravy, a případně využívat evropské strukturální a investiční fondy s cílem podpořit rozvoj systémů vzdělávání a odborné přípravy se zajištěnou kvalitou.
- 5) Prostřednictvím zajišťování kvality vybízet k prosazování kvalitní výuky ve vzdělávání a odborné přípravě.
- 6) V rámci boloňského procesu podpořit probíhající revizi norem a pokynů pro zajišťování kvality v oblasti evropského vysokoškolského vzdělávání, aby se zlepšila jejich srozumitelnost, použitelnost a užitečnost, včetně jejich oblasti působnosti, s důrazem na zvyšování norem kvality.
- 7) Případně povzbuzovat přeshraniční spolupráci mezi orgány zajišťujícími kvalitu ve všech odvětvích a u všech forem vzdělávání a odborné přípravy.
- 8) S podporou vnitrostátních agentur zajišťujících kvalitu zajistit kvalitu vzdělávání poskytovaného vysokoškolskými institucemi, které mají kampusy v zahraničí a pořádají kurzy na základě franšízové dohody, a to prostřednictvím posílené spolupráce mezi agenturami zajišťujícími kvalitu ve vysílající a přijímající zemi, nebo tím, že umožní agenturám, které jsou zaregistrovány v EQAR, aby prováděly hodnocení institucí nabízejících přeshraniční poskytování vzdělávání a vzdělávání na základě franšízové dohody s cílem reagovat na obavy ohledně kvality a povzbuzovat přeshraniční spolupráci a vzájemné učení.
- 9) Nadále provádět evropský referenční rámec pro zajišťování kvality v oblasti odborného vzdělávání a přípravy s cílem rozvíjet kulturu zajišťování kvality v členských státech a mezi nimi, mimo jiné i na úrovni poskytovatelů odborného vzdělávání a přípravy, zejména prostřednictvím snahy zavést v souladu s komuniké z konference v Bruggách do konce roku 2015 na vnitrostátní úrovni společný rámec pro zajištění kvality určený poskytovatelům odborného vzdělávání a přípravy, který se bude vztahovat na učení ve škole i na učení založené na pracovní činnosti, pokud je to ve vnitrostátním kontextu vhodné.
- 10) Zajistit, aby systémy a nástroje zajištění kvality byly pravidelně hodnoceny s cílem posílit jejich trvalý rozvoj a účinnost.

ČR považuje téma zajišťování kvality ve vzdělávání za velmi komplexní problém, který nepochybně souvisí s celou řadou aspektů správně pojmenovaných předsednictvím v textu přijatých závěrů Rady. Za ty nejdůležitější ČR považuje, vedle propojování národních kvalifikačních rámců a Evropského rámce kvalifikací, také uznávání dovedností, způsobilostí a znalostí získaných prostřednictvím neformálního vzdělávání a nových způsobů učení. ČR, podobně jako některé jiné členské státy, vyjadřovala svůj rezervovaný postoj vůči tomu, aby se dokument zabýval všemi evropskými nástroji zajišťování kvality, případně aby navrhoval jejich aplikaci na ty sektory vzdělávání, na které nebyly vyvinuty nebo jejich

kombinaci - v tomto ohledu se podařilo ČR a skupině dalších států prosadit potřebnou modifikaci textu. Nicméně, stále zůstává rezervovaná k návrhu přeshraničního používání orgánů (*bodies*) zajišťování kvality pro všechny úrovně a formy vzdělávání, tedy obecně ke vzniku dalších registrů zajišťování kvality napříč vzdělávacími sektory. Zabezpečování kvality vzdělávání podle (nejen) ČR stále spadá především do kompetence členských států.

ČR je také přesvědčena, že návrh závěrů by se neměl vměšovat do procesu revize tzv. ESG (standardů a vodítek pro zajišťování kvality v Evropském prostoru vysokoškolského vzdělávání) v rámci Boloňského procesu a ukládat členským státům, aby se zasazovaly o rozšíření záběru ESG mimo oblast zajišťování kvality na témata jako přístup k vysokoškolskému vzdělávání, hodnocení výsledků vzdělávání, míra dokončení studia nebo zaměstnatelnost absolventů. ESG je pouze jedním z několika nástrojů Boloňského procesu a k dosažení a zajištění vysoké kvality programů a institucí je třeba odpovídajícím způsobem implementovat všechny nástroje procesu. ESG tedy nelze považovat za hlavní nástroj, který bude odpovědný za implementaci jiných nástrojů a jejich vzájemné propojení; v tuto chvíli je důležité, aby byl ESG proces dokončen v dohodnutých mantinelech a aby pozornost zůstala zaměřená právě na jeho zadání, tedy zajišťování kvality. ČR proto patřila do skupiny států, které prosadily vyjasnění příslušné části textu s odkazem na další práci v rámci Boloňského procesu.

Navrhované priority jsou také v souladu s nově přijatou Strategii vzdělávací politiky ČR do roku 2020, která se této problematice věnuje především v oblasti vysokého školství. Zde považuje za důležité podporovat procesy zajišťování kvality (vnějšího i vnitřního) jako svorníku mezi autonomií a odpovědností vysokých škol – posílit význam mechanismů vnitřního zajišťování kvality vysokých škol a jejich lepší propojení s vnějším hodnocením vysokých škol a akreditačním procesem.

Hlavní výzvy závěrů Rady doporučujeme zohlednit především v těchto strategických záměrech MŠMT:

- Implementace příslušných strategických priorit Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020, a to jak v rámci její strategické priority zaměřené na podporu kvalitní výuky, tak i priority k snižování nerovnosti ve vzdělávání
- Implementace Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR na období 2011 – 2015

1. *Boj se sociálním vyloučením mladých lidí, zejména v oblastech kultury a podnikavosti*

Řecké předsednictví dosáhlo na květnovém jednání Rady ministrů zodpovědných za mládež přijetí závěrů Rady „o podpoře podnikání mladých lidí v zájmu sociálního začlenění mladých lidí“. Text závěrů se odvolává na Strategii Evropa 2020 a její stěžejní iniciativy *Nové dovednosti pro nová pracovní místa*, *Digitální agenda pro Evropu*, *Unie inovací* a *Mládež v pohybu*, které prostřednictvím podpory podnikatelského myšlení a souvisejících znalostí, dovedností a kompetencí pomáhají posílit konkurenceschopnost a inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění.

Předsednictví upozorňuje na důsledky hospodářské krize, které způsobily, že se dnešní mladá generace ocitla v obzvláště obtížné situaci. Nezaměstnanost mladých lidí činila dle údajů z prosince 2013 v EU-28 23,2 % a v eurozóně 23,8 %. V důsledku takto vysoké nezaměstnanosti jsou mladí lidé ve zvýšené míře vystaveni chudobě a sociálnímu vyloučení a stále více z nich je nuceno opustit svou vlast, a někdy i Evropu a hledat lepší příležitosti. V některých členských státech tak dochází k odlivu mozků, který by mohlo být obtížné zvrátit.

Podle názoru předsednictví může podnikání představovat důležitý prvek z hlediska samostatnosti, osobního rozvoje a dobrých životních podmínek mladých lidí. Podnikání lze považovat za jedno z řešení v rámci boje proti nezaměstnanosti mladých lidí. Mladé lidi může oslovovat zejména model „sociálního podnikání“, jehož prvořadým cílem je přispívat k obecnému prospěchu společnosti. Myšlenka sociálního podnikání, která je blízká lidem i místním komunitám, zajišťuje sociální soudržnost prostřednictvím zapojení mladých lidí, včetně těch, kteří patří ke zranitelným skupinám.

Na podporu podnikání mladých lidí se zvláštním důrazem na sociální podnikání byly na základě diskusí v pracovní skupině pro mládež stanoveny tyto priority.

- posilování podnikatelského myšlení a dovedností mladých lidí prostřednictvím formálního vzdělávání a neformálního a informálního učení
- podpora práce s mládeží a dobrovolných aktivit mladých lidí, uznávání práce s mládeží
- podpora sociálního podnikání jakožto podnikatelského modelu pro mladé lidi
- podpora osvojování digitálních dovedností mladými lidmi
- posilování kulturního povědomí u mladých lidí, které rozvíjí jejich smysl pro iniciativu a podnikatelského ducha

Při získávání a posilování potřebných dovedností mladých lidí mají nezastupitelné místo evropské fondy a programy, včetně programu Erasmus+.

Úkoly, ke kterým jsou členské státy v závěrech Rady vyzvány:

1. uznat významnou úlohu podnikání a podniků v boji proti nezaměstnanosti mladých lidí, vypracovat a posílit politiky za účelem zlepšení znalostí mladých lidí o různých aspektech podnikání;
2. uznat, že vzdělávání v oblasti podnikání je důležité již od raného věku, a zdůrazňovat úlohu neformálního a informálního učení, pokud jde o zajištění komplexního přístupu k osobnostnímu rozvoji mladých lidí a usnadňovat jejich úspěšné začlenění na trhu práce;
3. podporovat práci s mládeží a dobrovolné aktivity jako klíčové nástroje při vytváření průřezových a měkkých dovedností, které jsou nezbytné pro řízení podniků a podnikatelskou činnost. V tomto ohledu dále posilovat a zdůrazňovat uznávání či ověřování neformálního a informálního učení, mimo jiné i s přihlédnutím k výsledkům učení, které jsou podstatné pro podnikání;
4. zvážit uznání organizací mládeže jako jedné z hlavních poskytovatelů neformálního a informálního učení vedoucího k podnikatelskému myšlení a k získání podnikatelských dovedností
5. podporovat nově založené podniky a sociální podniky a pomáhat jim při překonávání značných překážek bránících přístupu k financování, podpůrným službám a možnostem poradenství (včetně účinného využívání evropských strukturálních a investičních fondů, je-li to v souladu s dohodami o partnerství);
6. ve vhodných případech nabízet podporu tím, že možné překážky budou omezeny podle míry dopadu na sociální oblast a na životní prostředí

ČR si je vědoma, že aktuální míra nezaměstnanosti mladých lidí představuje problém, jehož řešení vyžaduje přijetí celé řady diverzifikovaných opatření a zapojení subjektů z různých oblastí i samotných mladých lidí. Nezaměstnaní mladí lidé zároveň čelí problému sociálního vyloučení. ČR vítá vyzdvižení role politiky mládeže v procesu překonávání bariér v podnikání mladých lidí a rozvoji jejich podnikatelského myšlení a kompetencí. V tomto ohledu má nezastupitelnou úlohu mezioborový přístup, který MŠMT důsledně zachovává při přípravě všech klíčových programů a strategických dokumentů, včetně Koncepce podpory mládeže na období 2014-2020. ČR klade v této souvislosti důraz zejména na podporu dobrovolnictví a uznávání neformálního a informálního učení.

V současné době je realizován projekt „K2 – kvalita a konkurenceschopnost“ v neformálním vzdělávání“, podpořený z prostředků ESF a státního rozpočtu. Jeho cílem je posílení zaměstnatelnosti a konkurenceschopnosti občanů na trhu práce prostřednictvím podpory neformálního vzdělávání v rámci celoživotního učení. Projekt vychází ze stanovených cílů a akčních plánů politiky mládeže a Strategie celoživotního učení ČR a je zaměřen zejména na dosažení kvalitativních změn v nestátních a neziskových organizacích a školských zařízeních pro zájmové vzdělávání přispívajících k trvale udržitelnému rozvoji neformálního učení. Náklady na projekt realizovaný v období 1.10.2012-28.2.2015 činí cca 2,3 mil. EUR.

ČR vítá návrh, aby se expertní skupina k tvůrčímu a inovativnímu potenciálu mladých lidí (ustavené závěry Rady z 11. května 2012) do budoucna zabývala tím, jak neformální

a informální učení může přispět k rozvoji podnikavosti mladých lidí. Na činnosti expertní skupiny se bude aktivně podílet.

Hlavní výzvy závěrů Rady doporučujeme zohlednit především v těchto strategických záměrech MŠMT:

- Implementace Koncepce podpory mládeže na období 2014-2020, a to zejména v rámci priorit „podpora neformálního vzdělávání (včetně zájmového vzdělávání) a kvalitní práce s mládeží“ a „zlepšování podmínek pro zaměstnanost a zaměstnatelnost mládeže“
- Implementace Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020
- Implementace realizačního programu iniciativy Záruka pro mládež

2. Výsledky strukturovaného dialogu s mladými lidmi o sociálním začlenění

Řecké předsednictví dosáhlo na květnovém jednání Rady ministrů zodpovědných za mládež přijetí usnesení Rady „o přehledu týkajícím se procesu strukturovaného dialogu včetně sociálního začleňování mladých lidí“.

Dokument shrnuje výstupy z národních konzultací v rámci strukturovaného dialogu a EU konferencí o mládeži v Dublinu, Vilniusu a Soluni za období 1. ledna 2013 - 30. června 2014 a na jejich základě vyzývá členské státy a EK k naplňování společných závěrů v oblastech neformálního i informálního učení, účasti a boje s nezaměstnaností a diskriminací. Klade se důraz na spolupráci dotčených aktérů na všech úrovních. Hlavním tématem třetího osmnáctiměsíčního cyklu strukturovaného dialogu (dále jen „SD“) bylo téma sociální začlenění. Z Evropské zprávy o mládeži 2012 vyplývá, že proces SD by měl být dále rozvíjen. Důležité je zapojování všech skupin mladých lidí a promítnutí výstupů SD do politiky mládeže.

Usnesení nastavuje nový proces SD s novými principy: SD a jeho výstupy by měly být úzce propojeny s obecnou tematickou prioritou stanovenou Radou; výstupy EU konferencí o mládeži by měly hrát významnou roli v trvalém procesu SD; národní pracovní skupiny by měly spolupracovat s výzkumníky a pracovníky s mládeží a usilovat o zapojení nových mladých lidí; bylo by vhodné poskytovat mladým lidem zpětnou vazbu o naplňování doporučení vzešlých ze SD. Důležité je náležitě zviditelnění SD. Z tohoto důvodu je v rámci Programu Erasmus+ možné získat finanční podporu na činnost národních pracovních skupin.

Vyhodnocení nově nastavované 4. fáze SD bude součástí příští Evropské zprávy o mládeži 2015.

Obecnou tematickou prioritou pro další cyklus SD na období od 1. července 2014 do 31. prosince 2015 je „posilování postavení mladých lidí“. Pozornost bude zaměřena zejména na přístup k právům a význam účasti mladých lidí.

Úkoly, ke kterým jsou členské státy v závěrech Rady vyzvány:

Ze strukturovaného dialogu a z konferencí zaměřených na mládež konaných v Dublinu, Vilniusu a v Soluni vyplynuly tyto prioritní oblasti, jejichž cílem je posílit sociální začleňování všech mladých lidí v Evropě:

- prosazování rovných příležitostí pro všechny mladé lidi, mimo jiné i prostřednictvím validace neformálního a informálního učení, jakožto způsobu, jak posílit jejich postavení, aby se mohli aktivně účastnit celoživotního učení a zlepšit svou zaměstnatelnost;
- prosazování spolupráce mezi vzdělávacími institucemi, organizacemi mládeže a dalšími zúčastněnými subjekty v zájmu posílení vazeb mezi informálním a neformálním učení a formálním vzděláváním za účelem posílení klíčových kompetencí mladých lidí potřebných k životu a podpory jejich aktivního zapojení do společnosti;
- prosazování rovného přístupu mladých lidí k právům a příležitostem s cílem umožnit jim plné zapojení do společnosti;
- posilování meziodvětvové spolupráce na místní, regionální, celostátní a evropské úrovni a spolupráce mezi jednotlivými úrovněmi s cílem vyhovět potřebám mladých lidí a zajistit soudržné politiky v oblasti sociálního začleňování.

Strukturovaný dialog s mladými lidmi je jedna z priorit Koncepce podpory mládeže na období 2014-2020 a je zároveň jedním z nástrojů souvisejících s její tvorbou, realizací a vyhodnocením. Koncepce garantuje systémově nastavenou činnost národní pracovní skupiny pro strukturovaný dialog s mládeží pod vedením České rady dětí a mládeže. V souladu s požadavky Evropské komise na fungování národní pracovní skupiny budou stálými členy této pracovní skupiny zástupci ČRD, Domu zahraniční spolupráce a MŠMT, přičemž členství bude otevřeno také dalším zainteresovaným subjektům.

Stejně jako v minulých etapách strukturovaného dialogu bude národní pracovní skupina vykonávat činnost v úzké spolupráci s Evropským řídicím výborem. Jedná se zejména o koordinaci strukturovaného dialogu na národní úrovni, realizaci akcí a přípravu podkladů pro národní zprávy o výsledcích strukturovaného dialogu v ČR, které jsou Evropskému řídicímu výboru zasílány jako podklad pro Evropské konference mládeže (pořádány v rámci každého PRES) a na konci každého tříletého období též jako jeden z podkladů pro přípravu Zprávy o mládeži v EU. Národní pracovní skupina bude rovněž zpracovávat a podávat žádost o grant z Programu Erasmus+.

Čtvrtým rokem je v ČR realizován projekt na podporu účasti mladých lidí „Kecejme do toho“ financovaný mj. z prostředků programu Mládež v akci. Projekt je zaměřený na vytváření možností pro mladé lidi, jak vyjádřit svůj názor na věci, které se jich bezprostředně týkají.

Projekt si klade za cíl informovat mladé lidi o aktuálním dění a podněcovat je prosazování jejich názorů a postojů. Projekt je organizován Českou radou dětí a mládeže.

Hlavní výzvy závěrů Rady doporučujeme zohlednit především v těchto strategických záměrech MŠMT:

- Implementace Koncepce podpory mládeže na období 2014-2020, a to zejména v rámci priority „zapojení mladých lidí do procesů spolurozhodování a spoluúčasti“

1. Rovnost žen a mužů ve sportu

Princip rovnosti žen a mužů je jedním ze základních principů a obecných zásad primárního práva Unie (čl. 8 SFEU). Rovnost žen a mužů je rovněž vyhlášena v Listině základních práv EU.

Nerovnost mezi ženami a muži má výrazně negativní dopad na hospodářství a jejím výsledkem je nedostatečné využívání lidských zdrojů. Genderové role také ovlivňují zásadní osobní rozhodnutí v oblastech, jako je vzdělání, profesní dráha, pracovní podmínky aj. Tato rozhodnutí mají poté dopad na hospodářství a společnost. Je proto v zájmu všech, aby ženy i muži měli v různých fázích života skutečně rovnoprávnou možnost volby.

Závěry vyzývají ČS, EK a sportovní hnutí k rozvoji akčních plánů a strategií na podporu rovnosti mužů a žen ve sportu, zajištění genderové rovnováhy v řídicích funkcích ve sportovních organizacích nebo v trenérském povolání, vyzývají dále k boji proti genderovým stereotypům, sexuálně podmíněnému násilí a zneužívání nezletilých ve sportu.

Úkoly, ke kterým jsou členské státy v závěrech Rady vyzvány:

- 1) Závěry vyzývají ČS, EK a sportovní hnutí k rozvoji akčních plánů a strategií na podporu rovnosti mužů a žen ve sportu.
- 2) Zajištění genderové rovnováhy v řídicích funkcích ve sportovních organizacích nebo v trenérském povolání.
- 3) Vyzývají dále k boji proti genderovým stereotypům, sexuálně podmíněnému násilí a zneužívání nezletilých ve sportu.

ČR obecně podporuje aktivity vedoucí k podpoře rovnosti žen a mužů ve sportu v souladu s Pekingskou akční platformou a závěry první mezinárodní konference Žena a sport konané v roce 1994 v Brightonu.

ČR vnímá jako nezbytné, aby téma postavení žen ve sportu nebylo chápáno jako uměle vytvářený a násilně prosazovaný problém, ale jako integrální součást politiky rovných příležitostí žen a mužů. Pokud jde o nízké zastoupení žen v některých sportech, je třeba vzít v úvahu jejich individualitu a zejména usilovat o odstraňování genderových stereotypů, které mohou mít negativní vliv na rozvoj sportovních aktivit zejména u dívek a žen, případně na zájem žen a mužů o některé typy sportu. Přetrvávajícím problémem je nevyrovnané zastoupení žen a mužů v řídicích pozicích sportovních organizací.

ČR se problematikou rovnosti mužů a žen ve sportu zabývá velmi aktivně, zejména tak činí Český olympijský výbor, jehož zástupci se zúčastnili i klíčové konference v Brightonu a přihlásili se k jejím výsledkům. Od roku 1996 pak je ustavena Komise sportu žen Českého olympijského výboru, jejímž cílem je zajistit všem ženám možnost účasti ve sportovních

aktivitách s respektováním individuality žen, zvýšit účast žen ve sportu na všech úrovních i funkcích a podpořit vliv žen na rozvoj sportu. Komise rovněž trvale sleduje data o účasti žen na sportovních a řídicích aktivitách jednotlivých sportovních svazů. K této problematice se podařilo svolat několik samostatných diskusí a seminářů, některé z nich se zaměřením na tělesnou výchovu. Komise působí jak dovnitř (má své zástupce v krajích), tak navenek (má kontakty na mezinárodní úrovni). Český olympijský výbor uděluje od roku 2008 ocenění trenérka a cvičitelka roku.

Hlavní výzvy závěrů Rady doporučujeme zohlednit především v těchto strategických záměrech MŠMT:

- Na základě koncepce státní podpory sportu zvážit zahrnutí podpory předmětné oblasti do nově připravovaného zákona o podpoře sportu

2. Pracovní plán Evropské unie v oblasti sportu na období 2014-2017

Usnesení o druhém pracovním plánu EU pro sport na léta 2014 až 2017 stanovilo tři obecné priority: (1) integrita sportu, (2) hospodářský rozměr sportu a (3) sport a společnost, jakož i pracovní metody a struktury k jejich dosažení, zejména pak pět skupin odborníků: (1) boj proti manipulaci se sportovními výsledky, (2) řádná správa ve sportu, (3) hospodářský rozměr sportu, (4) zdraví prospěšná pohybová aktivita a (5) rozvoj lidských zdrojů ve sportu.

Pracovní plán počítá i nadále s úzkou spoluprací se zúčastněnými subjekty ve sportu, zejména pak se sportovním hnutím (včetně strukturovaného dialogu). Hodnocení provádění pracovního plánu se uskuteční v roce 2017 na základě zprávy připravené EK.

Úkoly, ke kterým jsou členské státy v závěrech Rady vyzvány:

- 1) Zajistit nominace odborníků do odborných skupin zřízených pracovním plánem.
- 2) Aktivní účast členských států a Evropské komise při implementaci pracovního plánu.

ČR hodnotí implementaci Pracovního plánu v oblasti sportu na období 2011-2014 jako velmi úspěšnou a proto velmi vítá zachování stávajících struktur a pracovních metod i pro Pracovní plán pro období 2014-2017.

Jako stěžejní a dlouhodobě prioritní téma vnímá ČR podporu dobrovolnictví ve sportu, ke kterému by například relevantní odborná skupina mohla připravit doporučení či pokyny. Jako další z témat, na které by se měla zaměřit práce budoucí odborné skupiny, vnímá ČR aktuálně projednávaná témata rovnost žen a mužů či v neposlední řadě téma zdraví

prospěšné pohybové aktivity (odborná skupina pro pomoc s implementací doporučení Rady k tomuto tématu).

MŠMT nominovalo do nově vzniklých odborných skupin zástupce z akademického prostředí, a sice prof. PhDr. Antonína Rychteckého, DrSc. (FTVS UK) do odborné skupiny k oblasti podpory zdraví prospěšné pohybové aktivity a dále doc. Ing. Jiřího Novotného, CSc. (VŠE) do odborné skupiny k hospodářskému rozměru sportu.

Hlavní výzvy závěrů Rady doporučujeme zohlednit především v těchto strategických záměrech MŠMT:

- Zajistit nominace odborníků do odborných skupin zřízených pracovním plánem
- Zvážit implementaci a další využití dokumentů a doporučení vypracovaných odbornými skupinami v rámci struktur pracovního plánu

1. Závěry Rady ke zprávě Komise o pokroku v Evropském výzkumném prostoru (ERA) 2013

Další rozvoj Evropského výzkumného prostoru (dále jen EVP) je možné vnímat jako klíčový krok k plnění *Unie inovací* a nezbytný předpoklad plného využití znalostního potenciálu napříč všemi členskými státy EU. Stále větší důraz je kladen na sledování dosaženého pokroku, k němuž vyzvaly i závěry Rady přijaté v prosinci 2012 ke sdělení Komise *Posílené partnerství v Evropském výzkumném prostoru*. Dne 20. 9. 2013 zveřejnila Komise první *zprávu o pokroku v Evropském výzkumném prostoru*, která se zaměřuje na hodnocení pokroku podél pěti prioritních os, které byly identifikovány jako klíčové pro úspěšný rozvoj EVP:

- efektivnější národní výzkumné systémy,
- mezinárodní spolupráce a konkurence,
- otevřený pracovní trh pro výzkumné pracovníky,
- genderová rovnoprávnost,
- optimální cirkulace znalostí a přístup k vědeckým poznatkům.

V těchto oblastech je podle zprávy potřeba především urychlit strukturální reformy v rámci jednotlivých národních systémů výzkumu a vývoje, posílit spolupráci mezi členskými státy, výzkumnými organizacemi a Komisí, zvýšit konkurenční tlak, odstranit překážky mobility a umožnit transnacionální přístup k výzkumné infrastruktuře. V oblasti lidských zdrojů zdůrazňuje zpráva o pokroku potřebu odstranit genderové rozdíly, otevřeného a transparentního náboru výzkumníků založeného na dosažených výsledcích a rozvoje inovativního systému doktorandského vzdělávání.

Závěry Rady k pokroku v EVP reagují na výše uvedenou zprávu o pokroku a vyzdvihují oblasti, na něž by se pozornost měla dále zaměřovat. V textu je zdůrazněna potřeba zohledňovat různorodost národních systémů výzkumu a inovací, která je vnímána jako přednost, na níž je možné stavět další pokrok. Návrh závěrů vyjadřuje podporu stanovisku Výboru pro Evropský výzkumný prostor a inovace (ERAC; doc. 1201/14), že užití legislativy na úrovni EU za účelem dalšího rozvoje EVP nenachází širokou podporu u většiny členských států. V článku 10 jsou členské státy ve spolupráci s Komisí vyzývány, aby za využití platformy ERAC vypracovaly do konce roku 2014 cestovní mapu EVP („ERA roadmap“), která bude nástrojem pro posílení snah členských států v rozvoji EVP. Členské státy mají rovněž plně zohlednit implementaci EVP při tvorbě národních strategických dokumentů v oblasti výzkumu, vývoje a inovací.

Závěry obsahují výčet specifických otázek, které by měly být brány v potaz při vypracování dokumentu cestovní mapy EVP:

- užívání otevřených výzev k předkládání návrhů hodnocených na základě mezinárodního peer review;

- pokrok ESFRI v naplňování nového mandátu a jeho pokračující snahy o prioritizaci projektů v rámci cestovní mapy ESFRI;
- přiblížení národních strategií a výzkumných programů strategickým výzkumným agendám iniciativ společného programování;
- prosazování principů inovativního doktorandského vzdělávání; užívání otevřeného a transparentního náboru výzkumníků založeného na dosažených výsledcích;
- podpora mobility výzkumníků napříč sektory; zesílení snah za účelem systematického zohledňování genderové rovnosti;
- podpora otevřeného přístupu k vědeckým publikacím;
- podpora a implementace e-infrastruktur;
- podpora efektivního přenosu znalostí mezi soukromým a veřejným sektorem.

Úkoly, ke kterým jsou členské státy v závěrech Rady vyzvány:

- 1) V úzké spolupráci s Komisí, při zohlednění stanoviska ERAC a jeho prostřednictvím, do poloviny roku 2015 vypracovat cestovní mapu EVP na evropské úrovni.
- 2) Plně zohlednit implementaci EVP při přípravě národních strategických dokumentů.

ČR podpořila přijetí závěrů Rady k pokroku v Evropském výzkumném prostoru (EVP). ČR dlouhodobě podporuje dosažení skutečně jednotného EVP, který umožní volnou cirkulaci znalostí i výzkumníků a přispěje tak ke zvýšení excelence výzkumu a posílení konkurenceschopnosti napříč členskými státy EU i EU jako celku. Rozvoj EVP je tak z pohledu ČR nedílnou součástí naplňování cílů strategie Evropa 2020 a stěžejní iniciativy *Unie inovací*.

V závěrech Rady ČR kladně hodnotí především důraz kladený na rozmanitost národních systémů výzkumu a vývoje. ČR souhlasí, že klíčovým aspektem pro další rozvoj EVP je pokrok v procesu reformy národních systémů výzkumu, vývoje a inovací. V tomto ohledu v ČR pokračuje příprava nové metodiky hodnocení výsledků výzkumu, vývoje a inovací a institucionálního financování výzkumných organizací, jejíž pilotní ověření proběhne roku 2015 a s plným uplatněním se počítá od roku 2016. Nová metodika, jejíž součástí bude i zavedení hodnocení na základě informovaného mezinárodního peer-review, a která bude klást důraz na schopnost dosahovat mezinárodně konkurenceschopné výsledky a přenášet znalosti do praxe tak významným způsobem zvýší efektivitu národního inovačního systému. ČR se rovněž ztotožňuje s potřebou udržovat investice do výzkumu, vývoje a inovací i v době fiskální konsolidace, přičemž pozornost je třeba věnovat především efektivitě vynakládaných veřejných financí a maximalizaci jejich dopadu na posilování konkurenceschopnosti a ekonomického růstu.

ČR je připravena se prostřednictvím svých zástupců ve Výboru pro Evropský výzkumný prostor a inovace (ERAC) aktivně podílet na přípravě cestovní mapy EVP, která by členskými státy měla usnadnit dosažení dalšího pokroku při jeho rozvoji. Specifické otázky, které mají být brány v úvahu při vypracování cestovní mapy, považuje ČR za vhodně zvolené, neboť se jedná o dlouhodobě prioritní oblasti vymezené v národních strategických dokumentech.

Řada uvedených specifických otázek souvisí s rozvojem lidských zdrojů ve výzkumu a vývoji, který představuje jakožto nutný předpoklad rozvoje podmínek pro excelentní výzkum jednu z priorit aktualizované Národní politiky výzkumu, vývoje a inovací ČR na léta 2009 až 2015 s výhledem do roku 2020 (NP VaVal). Na podporu rozvoje lidských zdrojů ve výzkumu a vývoji budou rovněž směřovány intervence v rámci připravovaného operačního programu v gesci MŠMT. Stejně tak se i otázka efektivního přenosu znalostí mezi veřejným a soukromým sektorem řadí k prioritním oblastem, jimž je v ČR věnována pozornost. Jedním z cílů NP VaVal je zvýšit intenzitu a efektivitu vazeb mezi veřejným výzkumem, podnikovou sférou i veřejnou správou, které zajistí účinné šíření znalostí a jejich využívání v inovacích. V rámci připravovaného operačního programu poté bude podporována mezi-sektorová mobilita, jež by rovněž měla vést k posílení vazeb mezi oběma sektory.

Hlavní výzvy závěrů Rady doporučujeme zohlednit především v těchto strategických záměrech MŠMT:

- Příprava Strategie internacionalizace vysokého školství, VaVal a podnikání ČR
- Implementace Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání (OP VVV)
- Aktivní působení českých zástupců v ERAC v průběhu přípravy cestovní mapy EVP na evropské úrovni

2. Závěry Rady o provádění plánu pro Evropské strategické fórum pro výzkumné infrastruktury

Spolupráce v oblasti výzkumných infrastruktur je jedním z klíčových aspektů prohlubování Evropského výzkumného prostoru. Výzkumné infrastruktury prostřednictvím své schopnosti koncentrovat kritické množství lidského, finančního i znalostního kapitálu významným způsobem přispívají k posilování kvality výzkumu a rozvoji navazujících ekonomických odvětví. *Unie inovací*, stěžejní iniciativa strategie Evropa 2020 pro oblast výzkumu a inovací, tuto skutečnost zdůrazňuje potřebou rozvoje infrastruktur špičkové kvality, které jsou zásadní pro průlomový výzkum a inovace, a tedy posilování pozice EU v oblasti výzkumu a inovací ve světovém měřítku. Evropská spolupráce v této oblasti tak má přispět k posílení znalostní základny a zejména snížení fragmentace umožňující provádění špičkového výzkumu. *Unie inovací* dále obsahuje závazek členských států ve spolupráci s Komisí do roku 2015 dokončit či zahájit konstrukci 60 % evropských výzkumných infrastruktur uvedených v ESFRI Roadmap.

Společně se vzrůstajícími nároky na tato špičková zařízení a komplexnost tvorby politiky týkající se výzkumných infrastruktur evropského významu vyvstala potřeba koordinace tvorby politiky členských států v této oblasti a sdílení nákladů potřebných na budování a rozvoj výzkumných infrastruktur. V roce 2002 tak za tímto účelem vzniklo Evropské strategické fórum pro výzkumné infrastruktury (*European Strategy Forum on Research Infrastructures* - dále jen „ESFRI“). Důležitou aktivitou ESFRI je expertní zpracování přehledu nových výzkumných infrastruktur majících panevropský význam korespondující

s dlouhodobými potřebami výzkumných komunit a jejich zařazení do tzv. cestovní mapy (ESFRI Roadmap). První cestovní mapa byla publikována v roce 2006 a poté aktualizována v letech 2008 a 2010. Příští cestovní mapa bude vydána v roce 2016.

V souvislosti s cílem stanoveným v Unii inovací bylo ESFRI vyzváno k stanovení priorit (tzv. prioritizace) v rámci projektů výzkumných infrastruktur uvedených v cestovní mapě ESFRI. Z toho důvodu zahájilo ESFRI evaluační proces vedoucí k indikaci těch ESFRI projektů, které jsou natolik zralé, aby tohoto stavu dosáhly. Tento evaluační proces byl proveden expertní skupinou (Assessment Expert Group) ustanovenou v roce 2012, která posuzovala jednotlivé výzkumné infrastruktury z hlediska jejich finanční a manažerské zralosti. Výsledky byly zveřejněny v roce 2013 a staly se podkladem pro vytvoření seznamu tzv. prioritních projektů předloženého ESFRI Evropské komisi. Evropská komise vyjádřila zájem podílet se na dosažení cíle stanoveného v Unii inovací prostřednictvím podpory prioritních projektů formou jednorázové finanční výpomoci z prostředků Horizontu 2020, konkrétně v rámci výzvy na výzkumné infrastruktury INFRADEV 3.

V tomto kontextu byly v květnu 2014 pak přijaty závěry Rady k implementaci cestovní mapy ESFRI, v nichž byl uznán přínos činnosti ESFRI v procesu identifikace projektů dostatečně připravených pro implementaci v letech 2015-2016. Rada v závěrech vyzývá Evropskou komisi k poskytnutí jednorázového příspěvku z rozpočtu programu Horizont 2020 na identifikované prioritní projekty a vítá záměr ESFRI aktualizovat cestovní mapu v letech 2015/2016. Návrh závěrů Rady doprovází jako příloha ESFRI vypracovaný seznam projektů, které splňují kritéria předpokládající jejich úspěšnou implementaci do roku 2015/2016, a na něž bude poskytnut příspěvek z programu Horizont 2020. Seznam obsahuje celkem 15 projektů, z toho 3 projekty jsou označené jako prioritní, dalších 9 projektů má dosáhnout na implementační podporu a 3 projekty by měly být financovány s ohledem na udržitelnost a celoevropské pokrytí.

Úkoly, ke kterým jsou členské státy v závěrech Rady vyzvány:

- 1) Zvážit možnost investovat do provedení a provozu projektů ESFRI též s využitím evropských strukturálních a investičních fondů, a to začleněním výzkumných infrastruktur do svých strategií výzkumu a inovací pro inteligentní specializaci a využitím možnosti financovat operace mimo programové oblasti evropských strukturálních a investičních fondů.
- 2) Společně s Komisí posílit součinnost mezi evropskými strukturálními a investičními fondy a programem Horizont 2020.
- 3) Zvážit předkládání dalších projektů pro případné zahrnutí do aktualizované verze tohoto plánu (pozn. do aktualizace cestovní mapy ESFRI).

ČR podpořila přijetí závěrů Rady k implementaci cestovní mapy ESFRI obsahující seznam celkem 15 projektů identifikovaných pro okamžitou podporu implementace. Současně se ČR připojila k prohlášení několika členských států, které požadovaly, aby prostředky alokované na tři prioritní projekty nepřesahovaly 50 % celkových prostředků poskytovaných z programu Horizont 2020 na výzvu INFRADEV 3. ČR se v souladu se stanoviskem ESFRI domnívá, že prostředky je třeba investovat takovým způsobem, který zajistí maximální možný dopad

veřejných investic pro další rozvoj výzkumných infrastruktur. Mezi dalšími 9 projekty uvedenými v seznamu se nachází i v ČR budovaná *Extreme Light Infrastructure* (ELI).

Z pohledu ČR je zásadní, že jsou v textu členské státy vyzývány k investicím do ESFRI projektů z prostředků ESIF, včetně možnosti využití těchto prostředků mimo programovou oblast. ČR vítá skutečnost, že závěry explicitně tuto možnost uvádějí. Určující pro její realizaci však bude postoj Evropské komise (dále jen „EK“) a její interpretace článku 70.2 nařízení EP a Rady (EU) č. 1303/20133 ohledně přípustnosti operací mimo programovou oblast. ČR proto oceňuje, že vedle členských států vyzývají závěry i EK k posílení synergií mezi ESIF a programem Horizont 2020, přičemž opakovaně ČR upozorňovala na potřebu úzké spolupráce mezi jednotlivými DG Komise v tomto ohledu. Pro využívání těchto synergií je klíčová především minimalizace administrativní zátěže s tím spojené.

Hlavní výzvy závěrů Rady doporučujeme zohlednit především v těchto strategických záměrech MŠMT:

- Příprava výzkumné a inovační strategie pro inteligentní specializaci (národní RIS3 strategie) – zahrnout možnost podpory evropských výzkumných infrastruktur jako jednu z priorit.
- Implementace Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání (OP VVV) – umožnit synergické využití prostředků OP VVV na podporu evropských výzkumných infrastruktur.
- Aktualizace Cestovní mapy ČR velkých infrastruktur pro VaVal v návaznosti na provedené mezinárodní hodnocení předložených návrhů.

³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013 ze dne 17. prosince 2013 o společných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti, Evropském zemědělském fondu pro rozvoj venkova a Evropském námořním a rybářském fondu, o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti a Evropském námořním a rybářském fondu a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1083/2006.